

Annika Kostamo

27.3.2026

PÄÄTÖS, MIHIN OIKAISUA HAETAAN

Pelkosenniemen kunnanhallitus 16.3.2026 94§ Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 alkaen

PERUSTELU OIKAISUVAATIMUSOIKEUDELLE

Asia on käsitelty 16.3.2026 kokouksessa ja nähtävillä olo on alkanut 19.3.2026. Päätöksen muutoksenhakuohjeena on, että päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee kuntalain 136§ mukaista valmistelua ja täytäntöönpanoa.

Kysymyksessä ei ole valmisteluun tai täytäntöönpanoon liittyvä pykälä, eikä tiedoksi tuotava asia, koska päätöksellä muutetaan valtuuston päätöstä ja vapautetaan osa perheistä kokonaan varhaiskasvatusmaksuista. Päätös on merkittävä, se vaikuttaa kunnan talouteen, eikä sitä voida tuoda vain tiedoksi ja rajata muutoksenhakua.

Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*) sekä kunnan jäsen. Jätän oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenenä kuntalain §137 mukaisesti. Olen myös asianosainen, koska päätöksen mukaisesti varhaiskasvatusmaksut jätetään perimättä osalta perheistä ja tällöin ne maksetaan kunnan yhteisistä varoista.

VAATIMUKSET

Vaadin, että päätös kumotaan ja asia palautetaan valmisteluun.

Kunnanhallituksen on otettava asia uudelleen käsittelyyn ja täytäntöönpanovaiheessa noudatettava valtuuston päätöstä.

Samalla kunnanhallituksen tulee selvittää määräaikaisten sopimusten tehneen viranhaltijan toimivalta lainvastaisten määräaikaisten ja vuosia kestäneiden sopimusten tekemiseen sekä selvittää, onko viranhaltijaa syytä epäillä virkavelvollisuuden laiminlyönnistä.

Mikäli kunnanhallitus ei löydä keinoja varhaiskasvatusmaksun määräämiseen valtuuston 8.12.2025 § 111 päätöksen mukaisesti, tulee asia saattaa valtuuston uudelleen päästettäväksi ja selvittää sopimuksen tehneen viranhaltijan korvausvelvollisuus menetettyjen tulojen osalta.

TAUSTAA

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 01.12.2025 § 408 esittää valtuustolle, että se ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen. Asia on käsitelty Pelkosenniemen valtuustossa 8.12.2025 § 111 ja se on päättänyt, että Pelkosenniemellä otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 alkaen.

Kunnanhallitus, joka laittaa täytäntöön kunnanvaltuuston päätöksiä, on käsitellyt asiaa 16.02.2026 § 54, jossa päätösesityksenä on ollut, että kunnanhallitus merkitsee tiedoksi, että varhaiskasvatusmaksut otetaan käyttöön 1.2.2026 alkaen niiden lasten osalta, jotka ovat aloittaneet ja/tai aloittavat päivähoidossa 8.12.2026 jälkeen ja joille ei ole tehty määräaikaista päätöstä. Kunnanhallitus on palauttanut asian valmisteluun.

Asia on tuotu uudelleen kunnanhallitukselle 16.3.2026 kokoukseen, jossa päätösesityksenä oli virheellisesti, että asia tuodaan tiedoksi. Kunnanhallituksen tulee laittaa täytäntöön valtuuston päätöksiä ja mikäli se muuttaa täytäntöönpanovaiheessa valtuuston tahtotilaa, on kysymyksessä päätöspykälä, ei tiedoksi tuotava asia.

Kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti varhaiskasvatusmaksu peritään kaikilta uusilta varhaiskasvatuksen asiakkailta, jotka ovat aloittaneet tai aloittavat asiakkuuden varhaiskasvatuksessa 1.2.2026 alkaen. Aikaisemmilta varhaiskasvatuksen asiakkailta maksua voidaan alkaa perimään yhdenvertaisuuslain 1325/2014 mukaisesti kun lapsi saavuttaa esikouluikä.

Pelkosenniemen kunnanhallitus on siis päättänyt kunnanvaltuuston päätöksen vastaisesti, että varhaiskasvatusmaksua peritään vain osalta perheistä. Ne, joille on tehty määräaikaiset sopimukset, ovat vapautettuja varhaiskasvatusmaksuista siihen saakka, kun lapsi on esikouluikäinen eli käytännössä perheet ovat vapautettu kokonaan varhaiskasvatusmaksuista.

PERUSTELUT

Päätöksessä on väärä muutoksenhakuohje. Kunnanhallitus muuttaa pykälässä kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävän kunnanvaltuuston päätöstä (kuntalaki 14§), joten päätöksestä tulisi olla mahdollisuus oikaisuvaatimukseen. Kunnanhallitus ei siis laita täytäntöön valtuuston päätöstä, vaan päättää valtuuston päätöksen vastaisesti, että varhaiskasvatusmaksua sovelletaan vain osaan varhaiskasvatuksen asiakkaista, ei kaikkiin. Kunnanhallituksen päätöksellä on myös vaikutusta kunnan talouteen ja kunnan saamiin varhaiskasvatustuloihin ja varhaiskasvatuksessa olevien asiakkaiden kohteluun. Päätöksellä on myös vaikutusta kunnan kokonaistalouteen. Näin ollen päätöksen muutoksenhakuohje on virheellinen.

Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) ei tunnista määräaikaista sopimuksia. Laki tunnistaa ainoastaan toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Lain pykälä 12§ ohjaa seuraavasti:

12 § Maksun määrääminen toistaiseksi ja maksun tarkistaminen

”Varhaiskasvatusmaksu määrätään toistaiseksi. Maksu on kuitenkin tarkistettava silloin, kun:

- 1) perheen maksukyky on olennaisesti muuttunut;
- 2) on ilmeistä, että maksua määrättäessä huomioon otettavat perheen olosuhteet ovat muuttuneet;
- 3) lapsen varhaiskasvatusaika muuttuu; tai
- 4) maksu osoittautuu virheelliseksi.

Jos maksun määräämistä koskeva päätös on ilmeisesti perustunut lapsen vanhempien tai muiden huoltajien antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta.”

Kunnalla on mahdollisuus jättää perimättä varhaiskasvatusmaksu tai alentaa maksua lain 13§ mukaisesti seuraavasti: ”Varhaiskasvatuksesta määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa palvelun käyttäjän tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai lapsen vanhemman tai huoltajan lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Maksun alentaminen tai perimättä jättäminen tulee aina tehdä ennen toimeentulotuesta annetun lain ([1412/1997](#)) mukaisen toimeentulotuen myöntämistä.”

Kunnanhallituksen päätöksestä käy kuitenkin selkeästi ilmi, että perimättä jättäminen ei perustu §13 mukaiseen tilanteeseen, vaan siihen, että asiakkaiden kanssa on tehty määräaikaista sopimukset, vaikkei se ole lain mukaan mahdollista.

Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista ei tunnista määräaikaista sopimuksia. Sopimukset tehneen viranhaltijan olisi tullut viivytyksettä ryhtyä korjaamaan lainvastaiset sopimukset, sen sijaan, että sopimuksilla perustellaan osalle varhaiskasvatuksen asiakkaita vuosia kestävä ilmainen varhaiskasvatus. Viranhaltijalla on oikeus ja velvollisuus muuttaa selkeästi virheellisiä sopimuksia. Hallintolain mukaan viranhaltija voi poistaa lainvoimaisen päätöksen ja tehdä uuden, lainmukaisen päätöksen. Viranhaltijalle on siis tarjolla lainmukainen mahdollisuus korjata virheelliset päätökset.

Lakia varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista on uudistettu viime vuosina useita kertoja. Muun muassa 1.8.2024 varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tehtiin muutos ja kuntaliitto ohjeisti, että ”kunnassa tulee päättää siitä, miten indeksitarkistuksen vuoksi muuttuneet asiakasmaksut ja tulorajat vaikuttavat kunnassa perittäviin asiakasmaksuihin. Asiakkaille tulee tehdä uudet maksupäätökset, mikäli maksu muuttuu.” lähde: <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2023/muutoksia-varhaiskasvatukseen>. Viranhaltijan olisi tullut olla tietoinen, että lait, kunnanvaltuuston päätökset, asiakkaiden tulotiedot ja monet muut tekijät vaikuttavat varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin ja määräaikaista sopimus ei sovellu tähän millään tavoin. Mikäli kysymys on järjestelmävirheestä, on viranhaltija velvollinen korjaamaan sopimuksen.

Varhaiskasvatusmaksu on aiheuttanut paljon palautetta eritoten niiltä henkilöiltä, joille maksu kohdistuisi. Vääjäämättä tulee mieleen tilanne, että viranhaltija on valmistelun yhteydessä pyrkinyt löytämään ratkaisun, jolla varhaiskasvatusmaksuja ei tarvitse perheille osoittaa. Tämä on kuitenkin luettavissa tahalliseksi virkavelvollisuuden rikkomiseksi ja asettaa kunnan lapsiperheet epätasa-arvoiseen asemaan.

Varhaiskasvatus on maksullista valtaosissa kuntia. Pelkosenniemen erityisyytenä on kaksi uutta päiväkotia. Kunnassa tarjottiin aiemmin palvelua yhdessä rakennuksessa, joka oli alun perin rakennettu oppilajasuntolaksi. Uudet, viime vuosina valmistuneet päiväkodit tarjoavat laadukkaat tilat palvelun toiminnalle. Yhden vanhan päiväkodin mallista kahden uuden päiväkodin malliin siirtyminen, on osaltaan nostanut kunnan varhaiskasvatuksesta syntyvät kustannukset korkeiksi, kun niitä vertaa yhden päiväkodin malliin tai muiden kuntien varhaiskasvatuskustannuksiin. Lisäksi on huomioitava, että Pelkosenniemen kunnan talous on heikentynyt ja kunnanhallitus on etsinyt säästöjä, joista moni on kohdistunut kunnan lapsiin ja nuoriin. Muun muassa kunnan nuorten kesätyöllistämisen määrärahat ovat olemattomat, samoin päiväkotien käytössä olevat retki-, askartelu- ja tarvikerahat. Samoin lapsiperheitä tukevan kirpputoritoiminnan ylläpitämiseen ei ole varoja varattu. Määräaikaisten sopimusten aiheuttava tulojen menetys ei ole vähäinen vaan erittäin merkittävä. Ainoastaan näihin tekijöihin peilaten valtuuston tekemä päätös varhaiskasvatuksen maksullisuudesta on ymmärrettävä ja perusteltu.

Päätöksen perusteluteksteissä todetaan, että varhaiskasvatusmaksuja aletaan perimään osalta perheistä vasta sitten kun lapsi saavuttaa esikouluiän. Tätä on perusteltu yhdenvertaisuuslailla 1325/2014. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Päätös, jolla osa perheistä vapautetaan maksuista määräaikaisiin sopimuksiin vedoten ja osalta veloitetaan asiakasmaksut, ei täytä miltään osin yhdenvertaisuuslain henkeä, vaan päinvastoin asettaa Pelkosenniemen kunnan alueella varhaiskasvatusta tarvitsevat perheet erittäin epätasa-arvoiseen asemaan.